

Toekomstvisie

2040

Gemeente Valkenswaard

Inhoudsopgave

- Waarom een Toekomstvisie voor Valkenswaard?
- Hoe versterken we Valkenswaard én de Brainportregio en voor wie doen we dat?
- Pijler 1: Kwaliteit van leven in Valkenswaard
- Pijler 2: FF offline in Valkenswaard
- Hoe pakken we dat samen aan?
- Vertaling binnen de gemeentelijke organisatie

Waarom een Toekomstvisie voor Valkenswaard?

In Valkenswaard komen de slimste regio ter wereld en de mooiste natuur van Nederland samen. Drie dorpen, Valkenswaard, Dommelen en Borkel en Schaft, waar altijd wat te doen is. Waar bezoekers uit alle windstreken naartoe komen om te genieten van de prachtige Malpie en de bourgondische dorpskernen en om tientallen evenementen van klein tot groot te ontdekken. Een gemeente waar we trots op mogen zijn.

De afgelopen jaren is er veel gebeurd in Valkenswaard. We hebben gebouwd voor jongeren en jonge gezinnen. Met een make-over maken we ons centrum aantrekkelijker en we werken hard om leegstand tegen te gaan. Mede door een grondige renovatie van sportcomplex De Wedert trekken we bezoekers uit de wijde omgeving. Met de ingezette ontwikkelingen hebben we een prachtig fundament gelegd voor onze toekomst.

De basis hiervoor is de Toekomstvisie 2030 geweest, die we in 2011 hebben vastgesteld voor een periode van ongeveer 20 jaar. Deze visie is opgesteld met de uitdagingen die de gemeente op dat moment op zich af zag komen in gedachten. Dat waren met name vergrijzing, ontgroening en krimp.

Waarom verleggen we onze blik van 2030 naar 2040?

Op dit moment, tien jaar na het opstellen en halverwege de looptijd van de Toekomstvisie 2030, ziet Nederland, onze regio en ook Valkenswaard zelf er anders uit. De regio is booming en Valkenswaard groeit. De perspectieven vanuit welke de Toekomstvisie 2030 is opgesteld, zijn niet allemaal meer even actueel. In de afgelopen tien jaar hebben we veel nieuwe inzichten gekregen en we hebben te maken met andere uitdagingen dan waar we tien jaar geleden voor stonden. Zo hebben we bijvoorbeeld de bevolkingskrimp kunnen keren door te bouwen voor jongeren en jonge gezinnen. Halverwege de looptijd van onze Toekomstvisie is een uitgelezen moment om ons te bezinnen op onze koers en te bekijken waar deze bijgesteld of bijgeschaafd moet worden.

Ten opzichte van onze Toekomstvisie 2030 leggen we onze blik tien jaar verder in de toekomst en komen uit in 2040. Een vooruitblik van ongeveer 20 jaar is lang genoeg om rekening te houden met en in te spelen op ontwikkelingen die in die 20 jaar op ons afkomen, maar niet zo lang dat de toekomst compleet onvoorspelbaar wordt. Deze scope van 20 jaar maakt het bovendien mogelijk om dromen, ambities en uitdagingen te combineren en om te zetten in een herijkte Toekomstvisie 2040.

Welke uitdagingen ziet Valkenswaard de komende 20 jaar?

De wereld om ons heen staat niet stil maar lijkt juist steeds sneller te veranderen. De afgelopen vier jaar hebben veranderingen met grote maatschappelijke impact elkaar in hoog tempo opgevolgd. Het coronavirus strooide zaagsel in de motor van onze samenleving en economie. De inval van Rusland in Oekraïne zette onze vluchtelingen- en asielopvang verder onder druk. De energieprijzen zijn in korte tijd extreem gestegen en als gevolg daarvan stijgt de inflatie in rap tempo tot ongekende hoogtes. Daar bovenop zet de krapte op de arbeidsmarkt ook nog een rem op het realiseren van maatschappelijke ambities. Te midden van al deze ontwikkelingen heeft de Valkenswaardse raad in 2022 voor het eerst een breed gedragen raadsprogramma opgesteld, is Valkenswaard financieel gezond en blijft de Brainportregio, waar Valkenswaard onderdeel van is, booming.

Deze crises en impactvolle veranderingen zijn niet de enige uitdagingen en kansen die op ons afkomen. Er zijn er nog veel meer, die allemaal nauw met elkaar samenhangen. Een deel van deze veranderingen is al enige tijd gaande of staat nu in de beginfase en een ander deel oefent juist in de komende jaren invloed uit op onze samenleving. Het zijn veelal internationale ontwikkelingen op demografisch, sociaal-cultureel, economisch en technologisch gebied. Soms lijken die veranderingen ver weg, maar zijn ze dichterbij dan we denken. Negatieve effecten van klimaatverandering zien we overal in de wereld maar ook heel concreet in Valkenswaard. Denk bijvoorbeeld aan grote stortbuien en de daardoor veroorzaakte wateroverlast in het Valkenswaardse centrum.

Als gevolg van de warme en droge zomers heeft de natuur in Valkenswaard enorme klappen te verduren gekregen. Gelukkig zien we ook positieve effecten van veranderingen in de wereld of maken deze ons leven er een stuk makkelijker op. Denk aan de app waarmee je op de minuut nauwkeurig je reis van Valkenswaard naar Eindhoven met het openbaar vervoer kunt plannen. Of denk aan online boodschappen doen, waarbij je bestelling de volgende dag of soms zelfs nog diezelfde avond wordt bezorgd, zonder dat je zelf ook maar een stap buiten de deur hoeft te zetten. Tien jaar geleden leken deze ontwikkelingen ver weg, maar nu zijn ze onderdeel van onze realiteit.

Vrijwel alle ontwikkelingen waar we nu en de komende 20 jaar mee te maken hebben, raken ons op een of andere manier. Als lokale overheid hebben we echter niet overal invloed op. Met deze toekomstvisie zorgen we wel dat de ontwikkelingen waar wij als lokale overheid niet of nauwelijks invloed op hebben, zo goed mogelijk landen in onze gemeente.

Op andere ontwikkelingen hebben we als lokale overheid juist wel invloed. Die ontwikkelingen kunnen we sturen in een door ons en onze samenleving gewenste richting. Hierbij omarmen we positieve ontwikkelingen of effecten en vermijden we negatieve ontwikkelingen of effecten zoveel mogelijk. Door een heldere toekomstvisie, wordt duidelijk welke keuzes we hierin maken.

Wat komt er op Valkenswaard af?

Economie

Door continue ontwikkeling moeten we steeds opnieuw bedenken hoe we banen creëren en vasthouden, hoe we werk en welvaart goed verdelen. Digitalisering, automatisering, internationalisering en verduurzaming leiden tot nieuwe verdienmodellen. Voor sommige sectoren biedt dat naast kansen helaas ook bedreigingen. Niet iedereen kan even goed meekomen in de veranderende economie; de kloof tussen verschillende groepen in de samenleving groeit en wordt versterkt door de grote onzekerheden die de moderne tijd kenmerken.

Mobiliteit

Hoe we ons verplaatsen, verandert. Mobiliteit wordt steeds meer een dienst. Door apps kunnen we onze reizen beter en meer op maat plannen. Met de opkomst van schone, elektrische fietsen, auto's en scooters, wordt het wisselen van vervoersmiddelen steeds makkelijker. De toename van gedeeld eigenaarschap biedt bovendien veel ruimte voor kwalitatieve verbetering van de woonomgeving. Door technologische verbeteringen zijn we in staat steeds grotere afstanden af te leggen, met steeds minder vervuiling.

Energie

We nemen afscheid van het fossiele tijdperk en gaan over op duurzame, schone energiebronnen zoals zonne- en windenergie. Opslag van energie wordt noodzakelijk om pieken en dalen op het net te voorkomen. Grote centrales maken plaats voor meer en kleinschaligere projecten. Dat vraagt om een andere manier van het inrichten van onze gebouwen en ruimte. Daarnaast groeit de aandacht voor energiebesparing en isolatie. Hiermee gaan we klimaatverandering en afhankelijkheid van fossiele brandstof tegen en maken we onszelf minder afhankelijk van het buitenland.

Digitaal

We zijn altijd en overal digitaal bereikbaar. Steeds meer apparaten zijn aangesloten op internet. Door het slim gebruik van data kan er ook steeds beter rekening worden gehouden met onze eigen voorkeuren. Dat roept wel de vraag op van wie die data eigenlijk is; van de gebruiker (de burger) of van de verzamelaar (multinationals of overheden). Daarnaast zien we ook dat iedereen informatie kan delen op het internet. Dat heeft voordelen, maar kan ook leiden tot nieuwe veiligheidsrisico's, nepnieuws en polarisatie.

Samenleving

De samenleving organiseert zich naar nieuwe breuklijnen. Waar vroeger sociale klasse of religie belangrijke scheidslijnen waren, zien we nu breuklijnen ontstaan op gebieden als opleidingsniveau, leeftijd en financiële weerbaarheid. Ontmoeting en interactie tussen diverse groepen neemt af, individualisering neemt toe en polarisatie en bubbels worden steeds hardnekkiger. Anderzijds bleek tijdens de coronacrisis de veerkracht van de samenleving om een ander te helpen groot te zijn.

Klimaat

Het ecologisch evenwicht van onze planeet raakt fundamenteel verstoord, met onoverzienbare gevolgen voor mens en natuur. Denk bijvoorbeeld aan weersextremen als hittegolven en hoosbuien. Deze komen steeds vaker voor en worden steeds heftiger. De negatieve impact op onze kwaliteit van leven is nu al voelbaar en wordt voor toekomstige generaties alleen maar groter.

Bevolking

De vergrijzing van onze bevolking zet door, mensen blijven tot op hogere leeftijd in hun huizen wonen en meer en meer mensen vormen kleinere huishoudens. De druk op de toch al gespannen woningmarkt neemt hierdoor verder toe. Dit wordt bovendien versterkt door de aantrekkingskracht van stedelijke gebieden ten opzichte van krimpregio's en buitengebieden. Mensen krijgen minder en ook steeds later kinderen, terwijl migratie de dalende geboortecijfers compenseert.

Gezondheid

Onze gezondheidszorg staat sterk onder druk door bezuinigingen en toenemende zorgvraag. Tegelijk verschuift het accent binnen de gezondheid langzaam van ziekte naar de mens zelf. De nadruk op menselijke veerkracht en op wat ons leven betekenisvol maakt, neemt toe. Daarbij zien steeds vaker andere gezondheidsklachten zoals welvaartsziekten en mentale problematiek. De coronacrisis heeft laten zien hoe kwetsbaar onze gezondheid en hoe onmisbaar preventie daarbij is.

Hoe versterken we Valkenswaard én de Brainportregio en voor wie doen we dat?

Valkenswaard is gelegen in het zuidelijkste puntje van de regio Zuidoost Brabant. Net als onze buurgemeenten in Zuidoost Brabant, heeft Valkenswaard haar eigen, karakteristieke kwaliteiten. Denk aan onze evenementen, Natuurgrenspark De Groote Heide (met het unieke natuurgebied De Malpie) en onze bedrijven. Onze inwoners genieten van de mooie, groene en rustige woonomgeving die Valkenswaard hen biedt.

Naast een sterk eigen, bourgondisch karakter, is Valkenswaard onlosmakelijk verbonden met de regio. Binnen Zuidoost Brabant liggen nog 20 andere gemeenten waarmee we op verschillende fronten en in verschillende verbanden samenwerken aan het versterken van onze

regio als geheel. Ook als regio hebben we namelijk onze eigen, karakteristieke kwaliteiten. De meest kenmerkende daarvan is Brainport; we zijn de slimste regio ter wereld.

Valkenswaardenaren hebben veel baat bij de banenmotor van Brainport en het maakt Valkenswaard een aantrekkelijke woongemeente en vestigingsplaats voor bedrijven. Door erkenning van Brainport als derde Mainportregio van Nederland, kunnen we de komende jaren rekenen op grote investeringen en aandacht voor onze regio vanuit de Rijksoverheid. Een schaa sprong is daarvoor wel noodzakelijk. Als onderdeel van deze Brainportregio kan Valkenswaard flink meeprofiteren van de aandacht van de Rijksoverheid. Denk daarbij aan impulsen voor bijvoorbeeld woningbouw, mobiliteit, sport en cultuur om aantrekkelijk te zijn én blijven voor inwoners, werknemers en bedrijven uit de Brainportregio.

Door in te zetten op het verder versterken van onze karakteristieke kwaliteiten, maken we Valkenswaard voor onze inwoners en onze bezoekers nog aantrekkelijker én kunnen we de komende 20 jaar van grote meerwaarde zijn voor de Brainportregio. Andersom profiteren onze inwoners en bezoekers van de gezamenlijke kracht van de Brainportregio. Door samenwerking is er meer mogelijk en maken we het leven in Valkenswaard beter.

Een belangrijke voorwaarde daarvoor is wel dat we scherpe keuzes maken. Niet selectief shoppen, maar eenduidig kiezen vóór de Brainportregio en daarmee vóór Valkenswaard. Dat is de opgave waar we de komende 20 jaar voor staan.

In deze Toekomstvisie Valkenswaard 2040 bekijken we hoe we (de bijzondere kwaliteiten van) Valkenswaard versterken en tegelijkertijd een bijdrage leveren aan de Brainportregio. Twee kansrijke fronten vormen hiervoor het fundament.

Hoe kunnen starters en jonge gezinnen fijn in Valkenswaard wonen?

Valkenswaard profileert zich als een fijne woongemeente voor starters en jonge gezinnen. Om als gemeente toekomstbestendig te blijven, ben je immers afhankelijk van nieuwe aanwas. In Valkenswaard kun je ontsnappen aan de drukte van het grootstedelijke gebied, maar ben je wel in een mum van tijd bij alle belangrijke hotspots van Brainport. Valkenswaard is een gemeente waar iedereen fijn kan wonen en iedereen oog heeft voor elkaar. Om scherpe keuzes te kunnen maken, leggen we de focus op starters en jonge gezinnen.

Hoe kunnen inwoners en bezoekers in Valkenswaard ontspannen en recreëren?

Valkenswaard profileert zich als een fijne woongemeente voor starters en jonge gezinnen. Valkenswaard profileert zich als de gemeente waar zowel de eigen inwoners als de bezoekers van de Brainportregio even kunnen ontsnappen aan het grootstedelijke gebied. In Valkenswaard kan men ontspannen in en genieten van de prachtige natuur van de achtertuin van Brainport. Hier lachen de uitstekende recreatieve voorzieningen en het dorpse, bourgondische karakter je toe. Ook voor mensen van buiten de Brainportregio biedt Valkenswaard een perfecte ontsnapping aan de steeds digitalere maatschappij en de hectiek van alledag. In Valkenswaard ga je ff offline.

Pijler 1: Kwaliteit van leven in Valkenswaard

In Valkenswaard is alles binnen handbereik. De Brainportregio biedt voldoende werkgelegenheid, er is altijd wat te doen door het grote aantal initiatieven en evenementen en je kunt heerlijk tot rust komen op De Groote Heide. Dat is het Valkenswaard van nu én van 2040.

Die woonaantrekkelijkheid is belangrijk voor inwoners van nu en van de toekomst. Onze regio is in trek en daarmee ook Valkenswaard. Ondanks de coronacrisis gaat het goed met de regionale economie. De groei gaat voor sommige bedrijven zelfs zo hard, dat het lastig is om goed gekwalificeerd personeel te kunnen aantrekken en behouden.

Uit verschillende onderzoeken blijkt dat regionale voorzieningen, maar ook ons woon- en recreatiegebied, nog onvoldoende aansluiten op waar we in onze regio de komende jaren behoefte aan hebben. Valkenswaard sluit zich daarom aan op de brede welvaartsagenda die in de Brainportregio wordt ontwikkeld. Het gaat er daarbij om of mensen een goede baan hebben en voldoende inkomen kunnen genereren. Maar óók om niet-materiële zaken als onderwijs, gezondheid, veiligheid, sociale contacten en milieu. Het is daarbij heel belangrijk of mensen tevreden zijn met hun leven en hun woonsituatie. Kortom: het gaat om meer dan het bruto regionaal product dat de regio genereert.

Daarbij richten we ons op de doelgroep starters en jonge gezinnen. Want naast de kansen die de Brainportregio ons biedt, vindt ook een grote maatschappelijke verschuiving plaats; vergrijzing. Maken we hier niet de juiste keuzes in, dan lopen we het risico op een scheve balans en bevolkingskrimp. Starters en jonge gezinnen zijn de toekomst van Valkenswaard dus betrekken we ze actief bij de keuzes die we maken.

Belangrijke ontwikkelingen (i.r.t. kwaliteit van leven)

Economie

- Internationalisering
- Digitalisering
- Automatisering
- Flexibilisering
- Verduurzaming
- Thuiswerken
- Groeiende tweedeling
- Inflatie

Mobiliteit

- Smart mobility
- Elektrificatie
- Deelgebruik
- Forensen minder beperkt door reis-range/reistijd
- Thuiswerken

Energie

- Energietransitie (fossiel wordt groen)
- Decentralisatie van opwek
- Impact op openbare ruimte
- Energiebesparing, isolatie etc.
- Prijsstijging

Digitaal

- Techniek biedt steeds meer mogelijkheden
- Overall bereikbaar, overall data.
- Thuiswerken
- Nepnieuws en polarisatie

Samenleving

- Maatschappelijke tweedeling
- Ongelijkheid groeit
- Polarisation en bubbel hardnekkiger
- Andere manieren van verbondenheid

Klimaat

- Weersextremen, droogte en hittestress
- Economische schade
- Klimaatadaptatie
- Nieuwe visie op openbare ruimte

Bevolking

- Vergrijzing
- Langer zelfstandig thuis wonen
- Kleinere huishoudens
- Woningtekort

Gezondheid

- Belang preventie Gezondheidszorg onder druk
- Zelfredzaamheid onder druk
- Welvaartsziekten en mentale problematiek

Paradijs voor opgroeiende kinderen

In 2040 is Valkenswaard een paradijs voor kinderen om op te groeien. Door meer ruimte voor spelen, ontmoeting en groen, maken we onze openbare ruimte aantrekkelijker en veiliger voor kinderen. Daarnaast hebben we een breed aanbod voor zowel basisonderwijs als voortgezet onderwijs. Scholen en het bedrijfsleven werken samen om het onderwijsaanbod optimaal en op maat aan te kunnen bieden binnen de gehele Brainportregio met extra aandacht voor (digitale) techniek.

Binnen onze verschillende dorpen en wijken is ruimte voor maatwerk, zodat het aanbod van onderwijs, naschoolse opvang, sport en cultuur perfect op deze dorpen en wijken is ingericht. Bij onze keuzes nemen we het perspectief van kinderen mee; het is namelijk de meest ongehoorde groep in de samenleving. Wat vinden zij belangrijk en wat hebben zij nodig?

Participatie van kinderen vormt een belangrijk onderdeel van onze manier van werken. Tot slot wordt in 2040 de 22e kinderburgemeester gekozen.

Samen werken

In 2040 hebben we een nieuwe balans gevonden in hoe we werken. We investeren zelf in economische ontwikkeling in Brainportverband en in lokale groei, maar werken ook mee aan investeringen van Brainport in onze regio: 1+1=3. We zijn ons ervan bewust dat een hoop Valkenswaardenaars hun brood verdienen binnen én buiten de gemeentegrenzen en dat bij Valkenswaardse bedrijven ook een hoop niet-Valkenswaardenaars werken. Daarom zetten we in op één, regionaal, economisch Brainport ecosysteem waar iedereen in de regio van profiteert.

In Valkenswaard wordt de groei van ons economisch ecosysteem zichtbaar en tastbaar met bijvoorbeeld de bedrijvigheid op de Schaapsloop of retail in het centrum. Op deze plekken zijn de fysieke grenzen echter bereikt en zetten we in op kwalitatieve groei. De leisuresector is één van de weinige

groeisectoren in Valkenswaard. Om deze sector goed te faciliteren en de groeipotentie optimaal te benutten, zetten we in op het vergroten van het aanbod én de kwaliteit van dit aanbod. Tot slot heeft de Hightech bedrijvigheid van de Brainportregio een aanzuigende werking op de (slimme) maakindustrie. De leisuresector en de maakindustrie sluiten goed aan op het profiel van de Valkenswaardse beroepsbevolking en helpt mensen naar nieuwe werkgelegenheid.

Richting de toekomst verandert het werkveld voortdurend. De beroepsbevolking van Valkenswaard zou zichzelf tekort doen als zij zelf niet mee zou veranderen. Werkgevers en opleidingsinstituten in de regio pakken gezamenlijk hun rol, zodat ook zij zich verzekeren van goede werknemers en hun hedendaagse vaardigheden.

Verbonden met de regio

In 2040 is het abstracte idee van smart mobility concrete realiteit. Mobiliteit is steeds meer een flexibele dienst geworden, waarvan elektrische (deel)voertuigen en persoonlijke data-gestuurde (OV-)reisadviezen de kern vormen. Doordat we bovendien soepel kunnen overschakelen tussen diverse deel- en openbare vervoers-systemen, is onze manier van reizen efficiënt, aangenaam en toegespitst op de wensen van de reiziger. Dat maakt Valkenswaard beter bereikbaar, economisch aantrekkelijker en geeft tegelijkertijd schonere lucht.

In 2040 is Valkenswaard aangesloten op de Brainportlijn; het innovatieve, schone en autonome openbare vervoerssysteem van Zuidoost Brabant. Valkenswaard is goed ontsloten op grote werkgevers in de regio en bezoekers weten de Groote Heide gemakkelijk en comfortabel te bereiken. Sinds de opening van de Westparallel (nieuwe N69) is ons centrum vrij van intensief verkeer en zijn o.a. de westkant van Valkenswaard en de dorpen in onze gemeente beter ontsloten, wat de woonaantrekkelijkheid ook daar ten goede komt.

Naast uitstekende bereikbaarheid en ontsluiting van onze dorpen, zetten we in op OV-hubs. De elektrische (deel)voertuigen die in 2040 gemeengoed zijn kunnen daar worden geparkeerd zodat de reiziger kan overstappen op de Brainportlijn en andersom kan een bezoeker aan Valkenswaard op de OV-hub een elektrisch deelvoertuig pakken om de reis in Valkenswaard te vervolgen. De afgenomen behoefte aan eigen autobezit en de toename van OV en deelgebruik, verlichten de druk op het wegennet en de parkeerruimte. Hierdoor komt veel

openbare ruimte vrij. Om reizen per e-bike of klassieke fiets als aantrekkelijk alternatief verder te stimuleren, is de fietsinfrastructuur, zowel voor woon-werkverkeer als voor recreatie, sterk verbeterd. De overige vrijkomende ruimte is ingevuld met groen, water en andere kwaliteitsimpulsen die ten goede komen aan het leefklimaat en de biodiversiteit in Valkenswaard. Iedereen die Valkenswaard binnenkomt, ziet en voelt dit door onze uitnodigende entrees.

Bouwen voor onze toekomst

In 2040 is een betaalbare, passende woning weer de norm in plaats van de uitzondering geworden, mede door verbeterd Rijksbeleid. De wachttijden voor het verkrijgen van een woning in de Brainportregio zijn beperkt gebleven. Dat is gelukt door flink te bouwen en verbouwen en door onconventioneel naar wonen te kijken. Onze regionale aanpak wordt mede gestimuleerd door de Rijksoverheid. Inbreidingslocaties zijn benut en door transformatie van leegstaande winkels naar woningen hebben we een grote slag geslagen. Daarmee hebben we starters en jonge gezinnen kunnen behouden én aantrekken voor Valkenswaard. Door gericht te bouwen voor senioren wordt ook de doorstroming voor deze doelgroep vereenvoudigd en komen woningen vrij voor starters en jonge gezinnen.

De manier waarop we onze omgeving inrichten is ook veranderd. Door verschillende functies met elkaar te verbinden, kijken we beter naar wat een omgeving echt nodig heeft. Door deze behoefte centraal te stellen, worden zowel onze wijken als onze natuur gezonder, groener en veiliger. We bouwen waar mogelijk circulair, met duurzame materialen en binnen de stikstofgrenzen van onze Valkenswaardse natuur. In 2040 is een groot deel van onze woningen aangesloten op duurzame energiebronnen.

Door klimaatverandering hebben we te maken met steeds extremer weer. Hierop hebben we de inrichting van onze omgeving aangepast, met meer groen, water(opvangmogelijkheden) en schaduwrijke plekken. Daarmee houden we onze omgeving gezond, met droge voeten en minder hittestress. Slimme oplossingen uit de Brainportregio helpen ons daarbij. Het doel, in lijn met de landelijke en internationale doelen, is om in 2050 klimaatneutraal te zijn. Juist een gemeente voor starters en jonge gezinnen moet dat willen. Deze nieuwe en komende generaties moeten erop kunnen rekenen dat zij een leefbare aarde en omgeving doorgegeven krijgen van de Valkenswaardenaars van nu.

Verbonden met elkaar

In 2040 is de wereld van onze inwoners door digitalisering veel groter geworden. Ze zijn net zo snel verbonden met het buitenland als met hun eigen straat. Er is steeds minder sprake van klassieke organisaties met leden en de betrokkenheid van inwoners is steeds flexibeler en meer gericht op concrete taken dan langdurige verantwoordelijkheden. Juist omdat we trots zijn op het Valkenswaardse verenigingsleven ondersteunen we besturen en vrijwilligers daarin. Zelf gebruiken we nieuwe technieken en organisatievormen om een bredere groep inwoners te betrekken bij onze keuzes.

Digitalisering heeft ook een keerzijde; door algoritmes kom je steeds meer in aanraking met mensen die al op je lijken, dezelfde meningen en voorkeuren hebben. Daarom blijven we inzetten op brede ontmoeting van verschillende groepen in de samenleving; Valkenswaard zijn we namelijk samen, Valkenswaard zijn we allemaal, ook in 2040. Dat doen we met onze evenementen en voorzieningen en door het creëren van nieuwe ontmoetingsplaatsen op straat. We werken daarbij aan nieuwe saamhorigheid.

Oog voor iedereen

Na het overwinnen van de coronapandemie uit 2020 en 2021, is de zorg snel geëvolueerd en ingrijpend geïnnoveerd. In 2040 staat preventie centraal in de manier waarop wij omgaan met fysieke, mentale en sociale gezondheid. We kijken daarbij naar wat mensen wél kunnen en wat zij daarvoor nodig hebben; gezondheid is meer dan alleen 'niet ziek zijn'. Dat betekent ook inzetten op een gezonde, uitdagende en stimulerende omgeving, met voldoende plekken die onze inwoners en bezoekers uitnodigen tot ontmoeten, verbinden en bewegen.

Door de vergrijzing is de zorgvraag wel flink toegenomen. Mensen wonen langer thuis, in het eigen dorp of in kleinschalige zorgclusters. De slimme zorgtechnieken waar de Brainportregio wereldwijd bekendheid mee verworven heeft, gaan hand in hand met de menselijke maat om maatwerk en persoonlijke zorg op afstand te verlenen. Waar nodig zijn er natuurlijk ook in 2040 nog steeds voldoende handen aan het bed beschikbaar. Vaak zijn dit mensen uit het zorgnetwerk van de zorgvrager, maar ook mantelzorgers en vrijwilligers worden actief ondersteund en gewaardeerd. Een eventueel vangnet door professionals is daarbij vanzelfsprekend beschikbaar.

Pijler 2: FF offline in Valkenswaard

Valkenswaard is de 'natuurlijke' tegenhanger van het soms hectische, online leven in het hart van de Brainportregio. De verbinding ligt in het onderscheidend vermogen, in het contrast. Voor medewerkers in de Brainportregio fungeert Valkenswaard als een groene 'decompressie zone' waar je je online werk verruilt voor offline vrije tijd, actief leven en recreëren. Hier in Valkenswaard ben je echt even offline.

Al lange tijd voorspellen wetenschappers dat in de 21e eeuw de invulling van onze vrije tijd de grootste uitdaging binnen onze samenleving wordt. Valkenswaard is deze uitdaging op het lijf geschreven. De centrale motor van Valkenswaard in 2040 is de vrijetijdssector. Niet alleen voor de inwoners van Valkenswaard, maar ook voor recreanten van ver daarbuiten. In de hectiek van grootstedelijk Brainport biedt Valkenswaard een welkome afwisseling.

Valkenswaard kan met haar hoogwaardige voorzieningenniveau en goed ontsloten vrijetijds- en recreatieaanbod een belangrijke functie vervullen voor de gehele regio. Onze voorzieningen kennen een goede mix tussen dag- en verblijfrecreatie, hoogwaardigheid en laagdrempeligheid, veelzijdigheid en kleinschaligheid, en tussen extensief (wandelen en fietsen in de natuur) en intensief (zwemmen, wellness, sport, outdoor). Veel Valkenswaardenaars verdienen hun brood in de vrijetijdssector; als werknemer of ondernemer.

Belangrijke ontwikkelingen (i.r.t. FF offline)

Economie

- Digitalisering
- Automatisering
- Flexibilisering
- Verduurzaming

Mobiliteit

- Flexibiliteit, variatie en keuzemogelijkheid
- Korte(r) reizen goedkoper en efficiënter, lange(r) reizen binnen handbereik
- Toename recreatiemogelijkheid in eigen omgeving

Energie

- Ruimtelijke impact energieopwekking en opslag
- Dilemma tussen energieopwekking of natuur

Digitaal

- Behoeftte aan offline zijn, ontsnappen aan online
- Recht op onbereikbaarheid

Samenleving

- Commercie leidend
- Nieuwe vormen van recreatie; individueel vs. groepsverbanden

Klimaat

- Schade aan onze natuur
- Verlies van biodiversiteit
- Duurzame alternatieven

Bevolking

Verschillende doelgroepen hebben verschillende recreatiewensen

Gezondheid

- Positieve effecten natuur, sport en rust op fysieke en geestelijke gezondheid
- Preventieve functie van recreatie

(On)herkenbaar centrum

In 2040 herkennen we ons centrum niet meer terug. En toch ook weer wel. De markt is onze ontmoetingsplek, waar bezoekers gezellig een (0,0%) pilsje drinken. In de winkelstraten kun je gezellig shoppen, bij onderscheidende winkels die net wat anders bieden dan je online kan vinden. Maar het centrum is veel groener, schoner, rustiger en ook compacter. Door het wegleiden van verkeer uit het centrum, zijn niet alleen de veiligheid en leefbaarheid in het centrum flink toegenomen, maar ook de levendigheid en de gezellige uitstraling. Het centrum heeft een knusse en intieme sfeer gekregen die aansluit op het dorpse karakter van Valkenswaard en een goede afwisseling biedt ten opzichte van grootstedelijk Brainport. De mix van detailhandel en horeca en de culturele uitstraling van de markt en omgeving vormen het kloppend hart voor inwoners en bezoekers van onze gemeente.

Met de weekmarkt en het levendige centrum oefent Valkenswaard bovendien ook nog een belangrijke aantrekkingskracht uit op onze Belgische bezoekers. Waar vroeger leegstaande winkels stonden, leven in 2040 mensen in hun gerenoveerde woningen.

Naast een aantrekkelijk, bruisend centrum, biedt Valkenswaard het hele jaar door een breed scala aan evenementen met lokale en regionale tot nationale en internationale bekendheid en aantrekkingskracht. Met deze evenementen wordt levendigheid en lokale samenwerking sterk

gestimuleerd. Dit komt ten goede aan de sociale cohesie die onze gemeente kenmerkt. Door goede samenwerking met citymarketing zijn de evenementen verder geprofessionaliseerd en weten ze een bredere groep bezoekers te trekken. Ook voor nieuwe, innovatieve evenementen biedt Valkenswaard ruimte.

Valkenswaardse trots

In 2040 zijn onze voorzieningen een reden om in Valkenswaard te blijven wonen of naartoe te verhuizen en een reden om onderweg even de afslag Valkenswaard te nemen. Daarbij hebben we ingezet op kwaliteit en waar mogelijk voorzieningen geclusterd. Mede door succesvolle lobby hebben we financiële steun ontvangen uit de Brainportregio. Zo hebben we (beeld)bepalende en karakteristieke voorzieningen overeind weten te houden en toekomstbestendig weten te maken én breder bezoekers weten aan te trekken.

Met goede onderlinge samenwerking tussen de Brainport gemeenten, hebben de voorzieningen in de regio een wederzijds aanvullend en versterkend effect. Onderlinge concurrentie tussen de regionale en subregionale voorzieningen heeft plaats gemaakt voor sterke samenwerking.

In 2040 hebben onze musea een nieuwe plek gevonden waarop ze, door onderscheidende concepten, nieuwe bezoekers vanuit Valkenswaard, vanuit de Brainportregio en van ver daarbuiten weten te trekken. Steeds vaker vinden tentoonstellingen ook buiten het museumgebouw plaats. Daarnaast heeft Valkenswaard nog tal van andere culturele voorzieningen die nauw zijn verbonden aan de onderwijsinstellingen en in grote mate samenwerken. Het culturele Brainportnetwerk vult elkaar aan waar mogelijk en is op die manier complementair, waardoor een 1+1=3 situatie ontstaat.

De identiteit van Valkenswaard dragen we met trots uit en het leven in Valkenswaard bruist van kleinschalige en grootschalige initiatieven vanuit onze inwoners. Daarbij worden we gesteund door de UNESCO- erkenning van de corsocultuur en de valkerij. Het Valkenswaardse Bloemencorso is in 2040 nog steeds het jaarlijkse hoogtepunt waar bezoekers van heinde en verre op af komen en met onze bandjes, harmonieën, fanfares en andere evenementen zorgen we ervoor dat er in Valkenswaard altijd iets te beleven valt. Het Eurocircuit is in 2040 ontwikkeld tot een breed gedragen, duurzame en toekomstbestendige attractie.

We zetten ons in voor de identiteit van Valkenswaard, voor ons immateriële en ons cultuurhistorisch erfgoed. In onze openbare ruimte komt die identiteit ook zichtbaar en uitnodigend terug. We koesteren bijvoorbeeld (monumentale) gebouwen, dorpsaanzichten en de landelijke omgeving. Daarnaast verwerken we herkenbare elementen uit onze natuur, cultuur en geschiedenis in bijvoorbeeld het straatmeubilair.

Niet alleen stralen we onze identiteit op tal van manieren uit en zijn onze voorzieningen hoogwaardig en optimaal ontsloten, maar ook heeft de recreatieve sector hier zijn voordeel mee gedaan: meer hoogwaardige verblijfsrecreatie in het centrum en in het buitengebied, hoogwaardige geclusterde sportvoorzieningen en goed bereikbare evenementen.

De tuin van Brainport

In 2040 staat de Valkenswaardse natuur er beter voor. In het Natuurgrenspark De Groote Heide zijn gebieden versterkt en met elkaar verbonden. De grensoverschrijdende samenwerking is versterkt en uitgebreid met nieuwe partners die samen met Valkenswaard het gebied op de internationale kaart willen zetten. Valkenswaard biedt niet alleen een mooie

recreatieve ervaring van de natuur maar ook mogelijkheden tot educatieve beleving van die natuur met betrekking tot duurzaamheid en veiligheid.

We hebben hinderlijke menselijke invloeden beperkt door het zoveel mogelijk terugdringen van afval, vervuiling en de uitstoot van schadelijke stoffen. Ook ons landschap heeft een impuls gekregen doordat we steeds beter zijn gaan kijken naar kwaliteit en wat een gebied daarvoor nodig heeft.

De afname van verscheidenheid in plant- en diersoorten is gestopt en verdwenen soorten vinden hun plek terug in onze natuur. Bij het aanplanten van groen hebben we gekozen voor soorten die weerbaarder zijn voor het veranderende klimaat, maar waken we voor invasieve exoten die een bedreiging kunnen vormen voor onze oorspronkelijke natuur. Ook voor een evenwichtige waterhuishouding is de natuur van onschatbare waarde. Groene gebieden zorgen voor minder snelle intrede van droogte en voor betere opvang en behoud van water in de bodem.

Door de realisatie van de groene wig tussen ons centrum en onze natuurgebieden, is er één groene schakel ontstaan. Omdat we onze wijken flink hebben vergroend, heeft ook hier de natuur een impuls gekregen. We hebben onze wijken ingericht op het opvangen van weersextremen, waardoor wateroverlast, hittestress en droogte minder voorkomen.

Recreatie in Dommelland

In 2040 is voor onze bezoekers één herkenbaar park ontstaan: Dommelland. Naast mogelijkheden voor dagrecreatie in zowel het bruisende centrum als in het Natuurgrenspark De Groote Heide van Valkenswaard, zijn er tal van laagdrempelige tot hoogwaardige overnachtingsmogelijkheden. De activiteiten en voorzieningen in onze beschermde natuurgebieden zijn in balans met de ecologische waarden en behoeften van die gebieden. Duurzaamheid is hierbij een prominent aspect.

Mensen die in en rond Eindhoven wonen, kiezen ervoor om Valkenswaard te benutten als startplek voor vrijetijdsactiviteiten. Ze komen via de Brainportlijn of met andere slimme vervoersmethoden. Via hubs en OV zijn zowel het bruisende centrum van Valkenswaard als de groene omgeving van het buitengebied bereikbaar en in trek voor dagrecreatie en meerdaags verblijf. Door de fiets-, men- en wandelroutes een impuls te geven, zijn deze ook in 2040 van topkwaliteit.

Actief in beweging

In 2040 nodigt Valkenswaard uit tot bewegen; van hoogwaardige fietspaden tot speeltuintjes en pleintjes waar je even een snelle workout kan doen. We hebben niet alleen oog voor het klassieke sporten, maar zeker ook voor het constant kunnen bewegen in Valkenswaard. Bezoekers kunnen in Valkenswaard meer vinden dan ze thuis gewend zijn; van mountainbiken, kanovaren tot paardrijden. Naast voldoende ruimte voor spontane sport en spelbeoefening rond het huis en in de buurt, worden bestaande sportvoorzieningen steeds verder geclusterd. Zo ontstaan aantrekkelijke, multifunctionele sportvoorzieningen waarbinnen sportverenigingen elkaar wederzijds versterken door nauwe samenwerking en het delen van kennis, expertise, ruimte en menskracht. Er wordt vooral geïnvesteerd in de breedtesport, zodat zoveel mogelijk mensen in 2040 bewegen en zo langer gezond blijven.

Hoe pakken we dat samen aan?

Wijzer door participatie

Het landschap van participatie (zowel vanuit inwoner richting overheid als andersom) is door de invoering van de Omgevingswet begin jaren '20 flink veranderd. Ook voor Valkenswaard heeft dit geleid tot nieuwe inzichten en andere manieren van werken. Om inwoner- én overheidsparticipatie optimaal te faciliteren en in te zetten in het belang van Valkenswaard, is door de gemeenteraad een dynamische participatiewijzer opgesteld die de komende jaren steeds verder verfijnd wordt en meegroeit met de snelle ontwikkeling van onze maatschappij.

Door gebruik te maken van zowel fysieke bijeenkomsten als van de mogelijkheden die digitale media in 2040 bieden om digitaal te participeren, zijn alle lagen in de samenleving goed aangehaakt en is er een optimale balans gevonden tussen representatieve en directe democratie. Indirect draagt participatie zo ook bij aan goede sociale cohesie en het tegengaan van tweedeling in onze Valkenswaardse samenleving.

Samen met onze inwoners, vrijwilligers en ondernemers, werken we aan een sterk Valkenswaard, Dommelen en Borkel en Schaft. Ook na 2040 kunnen die als toekomstbestendige dorpen worden getypeerd. De gemeente en haar medewerkers hebben veel meer de rol gekregen van verbinder tussen inwoners, organisaties en het bedrijfsleven. Deze verbindende rol voeren we uit op basis van vertrouwen in onze inwoners en in het zelfsturend en zelfoplossend vermogen van onze samenleving. We bieden hierin veel ruimte en omarmen initiatieven uit de samenleving. Dit is ook terug te zien in een wijkaanpak die past bij de geest van 2040 en zowel sociale als economische onderwerpen bestrijkt. Om al deze ontwikkelingen het hoofd te beiden, ontwikkelt de (digitale) dienstverlening van de gemeente als vanzelfsprekend mee.

Bestuurlijke samenwerking

In 2040 krijgt het bestuurlijke landschap van Nederland behoorlijk wat uitdagingen voor de kiezen. Het zou vreemd zijn als we in 2040 een bestuurlijk landschap hebben dat identiek is aan dat van 2021. De opgaven, verantwoordelijkheden en kerntaken van gemeenten zijn dusdanig groot geworden dat kleinere gemeenten meer en meer worstelen met hun organisatie en steeds nauwer de samenwerking in hun regio zoeken.

Uit het rapport 'Met stip op één' blijkt dat Valkenswaard de komende jaren nog vooruit kan, maar dat ook onze gemeente uiteindelijk tegen haar grenzen oploopt. Hierdoor kan de gemeente op termijn onvoldoende antwoord bieden op de maatschappelijke opgaven en haar dienstverlening richting inwoners, organisaties en bedrijven niet meer op het gewenste niveau continueren. De komende jaren moet Valkenswaard daarom een keuze maken over haar bestuurlijke toekomst.

Op het gebied van bedrijfsvoering wordt in de A2-samenwerking momenteel goed samengewerkt. Nauwere inhoudelijke samenwerking in A2-verband is voor Valkenswaard alleen mogelijk als het uitgangspunt een duidelijke, gezamenlijke stip op de horizon is. Er wordt

alleen nieuwe inhoudelijke samenwerking aangegaan in A2-verband als de stip het einddoel is. De huidige, goed verlopende, samenwerking op bedrijfsvoering blijft tot dan het uitgangspunt.

Samenwerking in de regio

Door de intensieve en immer toenemende samenwerking binnen de Brainportregio zijn de kerntaken en verantwoordelijkheden anders georganiseerd en figuurlijk gezien zijn de gemeentegrenzen binnen de Brainportregio vergaand vervaagd. Valkenswaard is de spil in grensoverschrijdende samenwerking op het gebied van natuur, toerisme en recreatie. Deze samenwerking is samen met de Kempen, de gemeente Eindhoven en onze Belgische buurgemeenten vormgegeven in de BGTS De Groote Heide.

Vertaling binnen de gemeentelijke organisatie

In deze herijkte toekomstvisie voor de gemeente Valkenswaard worden binnen de twee centrale pijlers (Kwaliteit van leven in Valkenswaard en FF offline in Valkenswaard) veertien ambities richting 2040 benoemd (de subkopjes onder de pijlers).

Deze ambities kunnen geclusterd worden op thema, om het voor de gemeentelijke organisatie werkbaar te houden en tegelijkertijd de integraliteit te bevorderen.

Hiervoor is een verdeling in vier programma's gemaakt. Deze programmaverdeling is als volgt:

Welzijn (focust op het sociale domein)

- Paradijs voor opgroeiende kinderen
- Verbonden met elkaar
- Oog voor iedereen
- Actief in beweging

Welbevinden (focust op de natuur en onze voorzieningen)

- Valkenswaardse trots
- De Tuin van Brainport
- Recreatie in Dommelland

Welvaart (focust op het ruimtelijke en economische domein)

- Samen werken
- Verbonden met de regio
- Bouwen voor onze toekomst
- (on)Herkenbaar centrum

Samenwerking (focust op samenwerking met inwoners, overheden en organisaties)

- Wijzer door participatie
- Bestuurlijke samenwerking
- Samenwerking in de regio

Deze programma-indeling komt met ingang van het collegeprogramma terug in alle P&C documenten waar de gemeente Valkenswaard mee werkt.

Bron en contact

Deze toegankelijke leesversie is gebaseerd op de brochure “Toekomstvisie 2040” van de gemeente Valkenswaard.

Website Gemeente Valkenswaard